

La criança des de la Psicologia Individual d'Alfred Adler

Tot i que la natalitat continua disminuint als països desenvolupats, la majoria de persones segueixen tenint descendència. Però criar i educar no és fàcil, avui en dia més aviat esdevé una tasca summament complicada. Molts dels pares ja saben que tan equivocada és una educació excessivament autoritària com una excessivament protectora, consentidora i permissiva. Freqüentment, tant pares com professors són també conscients quan cometten errors amb els nens o nenes, però confessen estar desorientats respecte a com fer-ho de la millor manera possible; i davant del dubte, prefereixen anteposar els desigs dels nens i nenes als propis i cauen en un estil inconseqüent, en el qual els pares passen d'un

extrem (consentidor) a l'altre (autoritari), depenent de la situació, de les circumstàncies o de com estiguin de nerviosos.

Els diversos experts de la Psicologia i de l'Educació dibuixen una generació futura d'individus que no és capaç de portar una vida madura, responsable i socialment integrada. És més, cada cop es diagnostica algun trastorn mental a més nens i nenes amb problemes conductuals i se'ls medica per aquest. Per damunt de tot, hi ha el trastorn per dèficit d'atenció amb o sense hiperactivitat (TDA/H), però també ha augmentat exponencialment el diagnòstic de TEA (trastorn de l'espectre autista) i, fins i tot, se n'han creat de nous com el "trastorn

Direcció publicació:

Diana Marre
i Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Ursula Oberst

Imatges:

Anderson Luiz de Souza

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

SN: 2013-2956

GRUPO DE INVESTIGACIÓN
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

de desregulació de l'estat d'ànim" (nens irritables i amb enrabiades fortes i freqüents). No és l'objectiu d'aquest article qüestionar l'existència o no d'aquest tipus de desordres, però és cert que hi ha molta controvèrsia, entre els professionals de la salut mental, sobre la conveniència de considerar o no certes manifestacions com a trastorn. Almenys no sense tenir en compte els aspectes psicosocials, la relació parento-filial i la influència de l'entorn.

En la visió adleriana, la conducta perturbadora i alguns d'aquests "desordres" s'entenen millor com a manifestacions d'un nen consentit i el resultat d'un estil educatiu equivocat. Segons Alfred Adler, tota conducta humana, fins i tot la conducta desadaptativa o desviada, té un propòsit, un objectiu i un significat social. Generalment, aquest objectiu és aconseguir satisfer les seves necessitats psicològiques, en concret la d'autoafirmació i pertinença. Això ens permet interpretar tota conducta, bona o dolenta, saludable o patològica, com un intent de l'individu de trobar el seu lloc en el context social, de superar les seves dificultats i d'aconseguir els seus objectius.

Aplicant-ho als infants, podem dir que la conducta problemàtica del nen o nena és un intent de solucionar un problema que l'adult (pare, mare, professor/a) no veu o no comprèn. Les rabiets fortes, per exemple, poden ser una conducta no desitjada per l'adult, però poden tenir sentit en un context familiar en el qual les necessitats bàsiques del nen i nena no se satisfan. Així, independentment de si es fa un diagnòstic psiquiàtric de la conducta disruptiva o desadaptativa del nen, no l'hauríem d'interpretar com a "patològica", "anormal" o "dolenta", sinó com un intent de solució, tot i que desadaptativa, a una situació que el nen o nena percep com un problema. Si criden l'atenció molestant la mare mentre parla per telèfon amb una amiga, pot ser que sigui perquè se senten relegats, i intenten solucionar aquest problema impedit la conversa i així recuperar l'atenció de la mare. Òbviament, és una solució equivocada, perquè la mare s'enfada i la relació entre mare i fill es deteriora. Però l'infant potser és massa petit per entendre el que passa i per tenir els recursos per trobar una solució millor. La solució tampoc està en què la mare interrompi la conversa per dedicar-li tota la

seva atenció, ja que això significaria malcriar-lo i no fomentar el seu sentiment de comunitat. En aquesta disjuntiva, la Psicologia Adleriana ofereix una interpretació que permet a l'adult ajudar a pares, mares i fills/es a trobar una solució més adaptativa.

La Psicologia Adleriana: Pertinença i cooperació

La Psicologia Adleriana és un enfocament força desconegut als països de parla hispana, però a l'última dècada, i arran de les seves teories aplicades a la criança, s'està generant un fort moviment a

Espanya i Llatinoamèrica. Explicar la Psicologia Individual (nom que el propi Adler donà a la seva teoria) és impossible en aquest breu article i per això només s'hi expliquen aquelles nocions que són importants per entendre la criança "adleriana".

Sota el concepte de Sentiment de Comunitat, Adler entén que la persona és un ésser social i que la manera d'interactuar amb els altres és de summa importància. El Sentiment de Comunitat

està compost de dos aspectes importants entrellaçats: el sentit de pertinença i la capacitat de cooperació. L'ésser humà té la necessitat de sentir-se proper a altres persones i desitja formar part de la família, d'un grup, d'una parella, de la comunitat humana, etc., a més de sentir-se apreciat i útil en el marc d'aquesta comunitat. Tenir la sensació que hom no pertany a cap és una font important de malestar i pot comportar molts problemes tant en la infància com en l'edat adulta. A aquest malestar que s'experimenta quan la necessitat de pertinença no se satisfà o quan l'individu percep que està en desavantatge respecte a d'altres, Adler l'ha anomenat "sentiment d'inferioritat".

El segon aspecte del Sentiment de Comunitat és la capacitat de cooperació i el desig de contribuir al bé comú. No es tracta d'altruisme o d'amor al pròxim, sinó de sentir que la superació de les inclemències de la vida no passa per la recerca d'un benefici egocèntric, sinó per la col·laboració i la contribució al benestar de tots.

La tasca dels pares i mares és fomentar en els seus fills i filles el Sentiment de Comunitat, és a dir, satisfer les seves

necessitats físiques i psicològiques, però alhora fer-los entendre que ells també han de contribuir que els altres se sentin bé, que la família i la comunitat funcioni. Els nens i nenes excessivament mimats i consentits gaudeixen de privilegis artificials que a la vida fora de la família no trobaran tan fàcilment, perquè allà existeixen unes normes de convivència, el respecte per les quals el nen o nena consentits no han après. La conseqüència d'aquesta educació consentidora és que l'infant, en no aconseguir allò que vol, se sent desvaloritzat, no apreciat, o que no forma part de quelcom. En altres paraules, experimenta sentiments d'inferioritat. Cal deixar clar que aquest sentiment d'inferioritat sempre és subjectiu. Jo puc sentir-me "inferior" perquè els meus pares no m'han estimat, perquè he perdut la feina, perquè el veí no m'ha brindat la salutació habitual, o perquè no m'han posat molts *likes* a l'última foto que he penjat a Facebook. El que compte no és la situació en si; hi ha gent a qui no li importa massa que els veïns el saludin o que li posin *likes* a Facebook. El que compte és l'important que és la situació per a l'individu i com interpreta el fet que les seves expectatives

no s'hagin complert. En conseqüència, d'una situació que l'individu interpreta com "estar a baix", desitja tornar a "sentir-se a dalt". Si no ho aconsegueix de manera directa i immediata amb les estratègies habituals (per exemple preguntar al veí què li passa, penjar una foto més bonica, etc.), l'individu busca com pot altres vies compensatòries per tal de reduir la tensió i l'ansietat que comporta l'experiència de sentir-se exclòs. I la manera més fàcil de "sentir-se a dalt", és rebaixar l'altre o intentar quedar per damunt d'ell, per exemple, mirar el veí amb menyspreu la propera vegada. Quan la persona que se sent "a baix" és un nen o nena, és més fàcil que recorri a estratègies socialment no adaptades, perquè encara no entén ben bé què li passa, per què se sent tan malament i què s'ha de fer, perquè no ho pot raonar. Una nena que s'avorreix mentre la mama està parlant molta estona per *skype*, no entén que ella no ho fa perquè hagi deixat d'estimar la seva filla, sinó per ocupar-se de la seva millor amiga que està passant un mal moment. Però la nena se sent frustrada, avorrida o menyscabada i reacciona, en el seu afany de recuperar el domini de la

situació i el seu sentiment de pertinença, com millor pot: plorant, cridant, picant de peus, pegant, molestant... És a dir, amb alguna actitud que la seva mare fàcilment interpreta com una conducta inadequada. Si aquestes situacions es repeteixen, es produeix un problema de conducta.

L'adleria Dreikurs va descriure per primera vegada les quatre manifestacions d'aquest "afany de poder" infantil, els quatre "objectius erronis" que el nen o nena persegueixen amb la seva conducta pertorbadora (o millor dit: la conducta que pertorba l'adult): atenció, superioritat, venjança i demostració d'incapacitat. Detectar quin d'aquests objectius persegueix l'infant amb la seva conducta en una situació concreta permet a l'adult l'aplicació més selectiva de les pautes adlerianes i així interaccionar d'una manera més eficaç.

La criança adleriana

Basant-se en la Psicologia Adleriana, diversos autors van desenvolupar programes i van escriure manuals per a l'entrenament de pares, mares i/o de professors/es, sent el primer el del propi Rudolf Dreikurs amb la seva "Educació Democràtica",

seguit pel programa STEP i la Disciplina Positiva, provinents dels Estats Units, i, a Catalunya, Educació per a la Convivència (de l'autora d'aquest article). Aquests programes són molt compatibles entre ells, ja que tots parteixen de la Psicologia Adleriana i l'Educació Democràtica de Dreikurs. Aquestes intervencions no sols pretenen

reduir o eliminar les conductes problemàtiques, sinó també fomentar el desenvolupament del sentiment de comunitat en els nens i nenes. Com a elements bàsics, aquests programes ensenyen als pares i mares a identificar els objectius inconscients dels seus fills i filles rere la conducta problemàtica, a no repetir els errors educatius, a més de tècniques eficaces per criar millor i per millorar els problemes de conducta, de disciplina i de convivència. Tot seguit, explicarem breument els elements principals d'aquest mètode, acompanyats d'exemples il·lustratius.

Per començar, se sol·licita als pares i mares una descripció detallada d'una situació problemàtica prototípica, per exemple, l'última enrabiada o l'última discussió forta que hagin tingut. A partir d'aquesta descripció s'estableixen hipòtesis sobre la funció de la conducta infantil en el marc d'aquesta relació, és a dir, el seu objectiu inconscient; se li demana a l'adult una altra situació per corroborar aquesta hipòtesi.

Posem pel cas, un nen que es nega a recollir la seva habitació, òbviament, prefereix fer quelcom més divertit, per exemple seguir jugant a la *play*. Si ara recorre a fer el ploricó o a l'enrabiada, és per un desig d'aconseguir o recuperar el poder, és a dir, la possibilitat d'influir en l'adult de manera que pugui assegurar-se la immediata satisfacció dels seus desigs, afany molt comprensible des del punt de vista infantil, però nefast des d'un punt de vista de convivència familiar. Al marge que el nen o nena s'hagi d'ajustar a les normes paternals (s'ha de deixar de jugar i recollir l'habitació), pel nen també és essencial que la seva veu se senti a la família i que els seus interessos comptin. Si complir amb la demanda paternal li fa

sentir que perd aquesta possibilitat, el nen, per tal de restablir el seu domini, buscarà una solució ràpida i farà allò que el porti a l'èxit fàcil: una rabieta. Els pares ara tenen un problema: si cedeixen a la rabieta i li permeten seguir jugant, el malcrien, no li ensenyen normes i cooperació i, a més, no es respecten a si mateixos. Si no s'imposen, el nen "guanya" i a més aprèn que recórrer a aquesta mena de conductes el porta a la satisfacció dels seus desigs més immediats. Però no aprèn la cooperació i el Sentiment de Comunitat.

Davant aquesta disjuntiva, els pares també busquen una solució; poden intentar persuadir el nen que deixi de jugar, intentar negociar amb ell (deu minuts més de *play*, però després...), prometre-li quelcom que passarà després de recollir l'habitació o bé amenaçar-lo amb prendre-li la *play* durant un mes si no obeeix immediatament, etc. Però el que no veuen els progenitors és que aquestes "solucions", en lloc de produir un canvi de conducta en l'infant, precisament mantenen el problema i, per tant, es poden entendre com a intents de solució fracassats. Si li prometen alguna cosa, la propera vegada el nen també s'hi negarà,

amb l'expectativa que els pares li tornin a oferir un al·licient; si l'amenacen, es posarà més tossut encara, perquè s'havia sentit impotent. Igual que la conducta problemàtica del nen és un intent de solucionar un problema (una solució equivocada i condemnada al fracàs a llarg termini, això sí), la mesura disciplinària aplicada per l'adult també és un intent de solucionar un problema (equivocat i condemnat al fracàs a llarg termini, igualment), perquè el problema no és la conducta manifesta del nen, sinó el sentiment d'impotència que hi ha darrere i el seu afany de recuperar el poder.

Aquests errors educatius, entesos com a intents fracassats de l'adult per solucionar les conductes del nen, es poden resumir en tres tipus i els he anomenat el "mètode del predicador", el del "mafiós" i el del "setciències".

Els errors educatius: solucions que no ho són

Per il·lustrar això, posem el cas del nen que es nega a deixar la *play* i a recollir la seva habitació. Què farà la mare ara?. Primer, "avisa". Després, repeteix l'avís, amb un to més insistent. Més tard, pot

suplicar o intentar persuadir el seu fill, donant-li explicacions de per què jugar tantes hores a la *play* és dolent i recollir l'habitació és important. Utilitza el mètode del predicador: sermoneja.

Si sermonejar no fa efecte, els pares tendeixen a passar del mètode persuasiu del predicador al mètode coercitiu del mafiós. El mètode del mafiós implica alguna mena de xantatge, suborn, amenaça o càstig, a vegades acompanyat de crits i brams. El xantatge implica amenaçar amb la retirada d'una gratificació esperada. L'estrella d'aquesta mena de mesures és electrònica: sovint els pares subornen el nen o nena –perquè faci alguna cosa que no li ve de gust– amb la promesa que després podrà jugar amb la Tablet –o l'amenacen amb retirar-la si no obeeix–.

El mètode del mafiós és aparentment eficaç com a solució per a la conducta problemàtica: el suborn sol "funcionar", perquè el nen fa cas per tal d'obtenir el premi, però no perquè entengui les regles de la convivència; al contrari, el nen intentarà cada vegada obtenir una major recompensa mitjançant la seva negativa inicial. L'amenaça, el xantatge i el càstig també a vegades funcionen, però sols en

la situació concreta. Quan el nen té la impressió que ha hagut de cedir a la força major, se sent humiliat, el seu sentiment d'inferioritat augmenta i el seu sentiment de pertinença disminueix.

L'últim dels tres "mètodes" educatius erronis, el "mètode del setciències" és una "tècnica" –és a dir, un error educatiu– que s'utilitza sovint després de la situació. Pot ser una resposta sarcàstica o pedant, en la qual una mare adverteix la seva filla d'algunes de les conseqüències que tindrien lloc si no li fa cas (per exemple, que es podria fer mal si continuava saltironant d'aquesta manera). La nena no para i passa el que havia de passar: cau i es fa mal. Llavors, la mare diu: "Veus? Ja t'ho havia dit." La mare recalca que l'havia avisat i, per no fer-li cas, ara es troba malament. El missatge implícit és que la propera vegada millor fer-li cas a la mare, que és qui té la raó. La nena, no sols està patint el regust amarg del fracàs (s'ha fet mal), sinó també la humiliació per part de la mare que li recorda que tenia raó. Tanmateix, una nena que ha patit una conseqüència desagradable com a resultat directe de la seva conducta, anirà amb més cura la propera vegada, perquè se'n recordarà

perfectament. No només és innecessari recalcar-li que ja li havíem advertit, sinó també contraproduent. El problema és que, en realitat, el mètode del setciències, el "veus?", no l'utilitzem per ensenyar, l'utilitzem per sentir-nos bé nosaltres, per recuperar la nostra autoestima després de ser menyspreats pel propi fill o filla. Ens dol que no ens hagi obeït, que no hagi fet

cas a uns consells que amb tant d'amor i consideració li hem donat. I per recuperar aquesta autoimatge diem "Veus?".

Solucions adlerianes

La criança adleriana té uns quants principis fonamentals, que són molt senzills, però a vegades requereixen de pares i mares un canvi radical de posicionament. De manera didàctica es poden resumir en tres principis: el dels Tres Micos (no aplicar les "solucions" errònies de sempre), el de Martin Luther King (encoratjar) i el del Buda (mantenir-se ferm i aplicar conseqüències lògiques).

El principi dels Tres Micos

Aquesta imatge fa referència als tres micos xinesos de la saviesa (també anomenats micos místics), els quals es tapen els ulls, les orelles i la boca, respectivament. El principi dels Tres Micos és l'antídota per al mètode del predicador, del mafiós i del setciències: si ens tapem la boca, no sermonegem, ni cridem, ni amenacem, i tampoc li retriem al nen o nena que s'ha equivocat, que nosaltres teníem raó. El principi dels Tres Micos és també la

primera mesura quan es busca atenció de manera inapropiada. Quan un nen busca atenció mitjançant una conducta problemàtica, el primer pas és ignorar-lo, ja que sermonejar, dir-li que calli, "incentivar-lo" perquè pari i es porti bé, són maneres de donar atenció (negativa, però atenció al cap i a la fi).

El principi de Martin Luther King

Recordem a aquest activista defensor dels drets civils i lluitador contra l'apartheid als Estats Units per la seva capacitat de lideratge, d'entusiasmar i d'encoratjar la gent i el seu incansable esforç per aconseguir una convivència pacífica. Encoratjar és el principi més important de la criança adleriana, ja que sols l'ànim porta el nen a afrontar les dificultats de la vida amb èxit. Sovint animar o encoratjar es confon amb motivar, elogiar, premiar o incentivar. Però hi ha molta diferència, ja que incentivar, per exemple, no és altra cosa que suborn, és a dir, el mètode del mafiós. En canvi, encoratjar o donar ànims significa envalentir, donar ales, valorar, enfortir... tot allò que facilita que el nen es vegi amb el valor i el coratge d'enfrontar-se a la vida i als seus reptes.

Encoratjar tampoc significa elogiar o premiar el nen, almenys no més que a petites dosis. Mentre que l'elogi o el premi posa l'èmfasi en l'avaluació i l'aprovació de l'adult, encoratjar és més descriptiu que avaluador i fa palesa la valoració que fa el propi nen o nena dels seus actes ("Has d'estar content que ara tens tots els deures fets."). L'elogi sovint implica comparacions ("Has tret la nota més alta de tota la classe"), mentre que els ànims mostren la utilitat social o el valor funcional de la conducta o del producte (per exemple, destacar que ara que l'habitació està ordenada, es pot passar l'aspiradora més fàcilment). El premi posa el resultat per damunt de l'esforç i es dona quan s'ha assolit un objectiu; el nen o nena rep el premi quan ha fet bé la seva tasca. En canvi, encoratjar significa posar l'esforç per damunt dels resultats i es dona (també i sobretot) quan el nen fracassa o no arriba del tot al seu objectiu, malgrat haver-ho intentat.

Alguns adlerians, per explicar l'encoratjament, es refereixen als "4 Cs crucials": **connectar** (*to connect*), **capaç** (*to be capable*), **comptar** (*to count*), **coratge** (*to have courage*). Un nen se sent

connectat, quan els pares –o mares– li fan veure que té un lloc en el món on pertany i on és apreciat. Se sent capaç, quan, a pesar de possibles dificultats, els adults li fan veure que sap moltes coses, que és capaç d'aconseguir les seves metes i objectius; quan li donen oportunitats d'equivocar-se i de rectificar; quan li donen responsabilitats i li permeten solucionar els seus problemes ell mateix, potser amb una mica d'ajuda per part dels adults. Un infant sent que "compta", quan nota que el que fa o deixa de fer representa una diferència, que no és igual com es comporta, sinó que pot influir en el seu entorn, que compten amb ell. Això es pot treballar assignant-li petites tasques que haurà de complir; si no les compleix i resulta que no passa res, no li donem la sensació que "compta"; però si en no complir amb la tasca, el seu entorn nota les conseqüències negatives, el seu treball compta (com per exemple, si no para la taula, la família no pot menjar). Per últim, el nen o nena té "coratge" (valor, ànims) quan li ensenyen que podrà enfrontar els problemes i reptes amb què s'enfronti en el seu camí, tot i que el resultat pot ser incert.

El principi del Buda

Aquest principi fa al·lusió a la imatge habitual del Buda: una figura, una estàtua, normalment asseguda, amb la cara serena, pensativa, a vegades somrient. De postura relaxada i inamovible. D'aquesta imatge s'extreuen les següents pautes educatives: establir normes i mantenir-les; aguantar les protestes i rabietes; mantenir la calma i ser fermes.

Mantenir les pautes establertes

Pares i mares han d'establir unes normes de convivència a la família i fer-les respectar, i també les han de respectar ells mateixos. L'error més freqüent dels pares és ser inconseqüent. No importa tant on és el límit, sinó que es conegui i es respecti sempre. Cada pare i mare té la seva pròpia idea de com han de ser les coses, però l'important és que les normes es mantinguin sempre. Si per la mare és important que el llit estigui fet abans de sortir de casa, que sigui sempre o gairebé sempre així; fer el llit o no fer-lo no ha de dependre de l'humor de la mare en un dia concret.

Aguantar la protesta i les rabietes

Pares i mares saben que no han de satisfer tots els capricis del nen o nena i donar-li tot el que demana; també que és important saber dir que no en cas que la seva demanda no sigui apropiada i la negativa sigui justificada. Però, sovint, és més fàcil cedir i dir que sí, que posar-se ferm i dir que no, perquè encara no ha nascut cap nen ni nena que accepti totes les negatives i ordres sense protestar. Ara bé, els infants també tenen les seves

armes: des de la llàgrima a la rebequeria, hi ha tot un ventall de possibilitats que pot desplegar un nen que no vol acceptar una negativa, i algunes són molt difícils de tolerar, per exemple quan es donen en un lloc públic.

Mantenir la calma i ser ferm

Davant una protesta o negativa infantil o adolescent aparatosa, és important no entrar en una lluita. Quan pares i mares no saben què fer, solem recomanar no fer res. Expliquem això mitjançant l'exemple d'un cas:

Alfonso de 9 anys i Alfredo d'11 anys es barallen constantment. Quan el pare els va a recollir a l'escola amb el seu cotxe, es barallen per qui va davant i qui darrera. El pare intenta posar ordre, però Alfonso és més guerrer que el seu germà gran i no vol cedir. El pare "fa quatre crits", amb el resultat que Alfonso plora i Alfredo posa cara de circumstàncies. Al final els porta a casa com sigui i se sent a disgust durant hores. Aquí se li pot recomanar al pare la "combinació asiàtica": el principi dels Tres Micos i el principi del Buda: El dia anterior, els haurà d'explicar als seus fills que ja no està disposat a aguantar aquestes

baralles i que només arrancarà el cotxe quan s'hagi assolit la calma. Òbviament, els nens es barallaran igualment. Se li havia recomanat al pare de portar un diari per entretenir-se mentre que espera tranquil·lament que els dos busca-raons acabin la disputa (principi del Buda). És summament important que no digui res ni repeteixi el que va dir el dia abans al vespre i que no mostri amb cap gest o paraula ni impaciència ni preocupació (principi dels Tres Micos), com si la cosa no anés amb ell. Un cop els dos nens hagin decidit qui va al davant i qui va al darrere, és important que el pare *no* arranqui immediatament. Primer ha d'acabar (o fingir estar acabant) l'article que està llegint. Donat que és molt probable que Alfredo cedeixi i vagi al darrere, el pare, en aquest moment, els ha de dir als dos germans que vagin tots dos al darrere. Òbviament, hi haurà protestes. Llavors, el pare tindrà temps per llegir un altre article sobre la situació política del país. A fons.

El pare va marxar de la consulta encara un mica incrèdul, però a la següent sessió va tornar amb un somriure que faria enveja al propi Buda: el primer dia els nens van buscar baralla, però ell es va

mantenir ferm i en calma. Els nens no van trigar ni cinc minuts per posar-se d'acord. I, a partir del segon dia, ja no hi havia disputes.

Aquesta solució d'un problema aparentment tan insignificant com el del cotxe sembla poca cosa, donat que hi ha més problemes en aquesta família. Però la vida està feta de petites coses i és la suma dels petits disgustos que fa la convivència tan difícil en les famílies. A la pràctica, es treballen diverses situacions problemàtiques amb els pares i mares com a mètode didàctic per ensenyar els principis de l'educació adleriana. Paulatinament, les tècniques adlerianes els resultaran més fàcils d'aplicar.

Aplicar conseqüències en lloc de castigar

En primer lloc, és important entendre la diferència entre càstig i conseqüència. Quan una mare dóna un copet a les natges del seu fill perquè aquest li va pegar a la seva germaneta, l'està castigant. Quan un pare prohibeix els videojocs a la seva filla perquè per enèsima vegada aquesta s'ha oblidat de posar la roba bruta al cistell, està castigant. El càstig és una imposició arbitrària per part de l'adult, sovint té

poca relació amb la conducta que es vol corregir i, a més, es du a terme quan l'adult, després d'haver tolerat la conducta durant un temps, ja n'està fart. En canvi, l'aplicació de les conseqüències implica que hi hagi unes normes preestablertes que el nen o nena ha de conèixer i, si és possible, acceptar. I sempre que es pugui, aquestes normes s'estableixen conjuntament entre tots els membres de la família, o almenys cal comunicar-les als nens i nenes. Les conseqüències han de tenir una relació lògica amb la "infracció". Per exemple, s'acorda amb el fill que quan porti un avís del professor en el qual diu que no havia fet els deures, aquest dia els haurà de recuperar. Els pares també poden afegir que s'hauran de recuperar durant el temps que normalment el nen juga a l'ordinador. Una altra norma pot ser que la filla adolescent porti la roba bruta al cistell de la rentadora, i si no apareix allà, no es renta.

Un càstig provoca ràbia i humiliació en el nen i, per tant, el sentiment d'inferioritat que volem evitar. En canvi, la conseqüència, tot i que pot resultar desagradable per al nen (menys temps per jugar a l'ordinador; la filla adolescent,

passats uns dies, trobarà a faltar que la seva brusa preferida estigui neta), no provoca aquesta ràbia cap a l'adult que l'aplica, sobretot perquè aquest l'ha d'aplicar amb un to de veu cordial. L'adult pot fins i tot lamentar el fet que ara el nen té menys temps per jugar o que la nena no pot posar-se la brusa. Un càstig sovint implica un judici moral o una amenaça cap al nen ("A veure si així n'aprens d'una vegada!"), però una conseqüència no ho és, tracta el nen amb respecte. A més, un càstig emfatitza la conducta passada ("No has portat els deures fets, per això ..."), una conseqüència, en canvi, presenta una

elecció: el nen pot optar per no portar els deures fets o l'adolescent no deixar la roba al cistell. Però llavors el nen haurà de recuperar els deures durant una estona en la qual normalment fa una activitat més agradable, i ella haurà de posar-se una altra peça de roba menys bonica. Quan s'apliquen conseqüències, és crucial el to de veu cordial i no fer ni retrets ni cap altra mena de comentaris, és a dir, evitar usar el mètode del setciències. Qualsevol comentari d'aquests faria que no funcionés la tècnica, perquè la conseqüència ha d'actuar pel seu propi pes. Moltes vegades, quan els pares i mares tornen a la consulta i afirmen que la tècnica no ha funcionat, és per aquest motiu. En aquests casos, fins i tot s'assaja la situació i les seves reaccions com si es tractés d'una obra de teatre.

Comentari final

En els tallers de pares i mares o en la consulta individual, s'ensenyen aquestes tècniques i moltes vegades el seu estil educatiu canvia positivament. Tot i així, existeixen casos que requereixen un abordatge més personalitzat, en forma d'orientació psicològica o teràpia familiar

–també des de l'enfocament adlerià–, sobretot quan existeixen problemes de conducta més complicats, com en el cas d'alguns nens o nenes amb TDA/H o alguna altra mena de trastorn. També existeixen casos en què els pares i mares no segueixen les pautes ensenyades i assajades, perquè tenen problemes emocionals que els impedeixen d'aplicar-les correctament. En aquest cas, es treballa més intensament amb el o els progenitors que presenten un problema. L'objectiu, tant de la criança com de la

teràpia adlerianas, no és eliminar una conducta, un problema o un símptoma: és millorar el Sentiment de Comunitat, el sentit de pertinença i la capacitat de cooperació.

SOBRE L'AUTORA DEL TEXT

Ursula Oberst

És doctora en Psicologia i professora titular de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport, de la Universitat Ramon Llull de Barcelona. És especialista en Psicologia Adleriana i psicoterapeuta familiar en consulta privada. Ha escrit diversos llibres en castellà, català i anglès sobre la Psicologia Adleriana i ha creat "Educació per a la Convivència", un enfocament educatiu i terapèutic basat en aquest corrent psicològic. També és docent de ICASSI (International Committee of Adlerian Summer Schools and Institutes). Més sobre Ursula Oberst: www.oberst.es

SOBRE L'AUTOR DE LES IMATGES

Anderson Luiz de Souza

Va néixer a Paranà, Brasil i a l'actualitat viu a Porto Alegre, al sud del país. És llicenciat en Moda pel Centre Universitari Cesumar (2006), va realitzar una especialització en Art Contemporani i Pedagogia a la Universidade Luterana do Brasil (2010) i acaba de finalitzar un Màster en Educació per la Universidade Federal do Rio Grande do Sul (2015). Actualment és professor de dibuix a la Universidade Feevale, Brasil. Els seus interessos d'investigació s'enfoquen en l'estudi de tècniques de dibuix i en processos de creació amb tècniques mixtes. En els seus treballs més recents indaga noves maneres de pensar/crear en l'acte de dibuixar. A la seva recent tesi de mestratge, anomena aquest tipus d'investigacions com a '*Figures-Cos*', tractant la idea de composició com un conjunt d'estructures i de moviments en desequilibri, en les quals no intenta representar una figura humana i anatòmica idealitzada, sinó que suggereix la intenció del cos, de moviment i d'emocions intrínseques a l'ésser humà.

Les imatges que acompanyen el text d'aquest número pertanyen a la sèrie "*Experimentacions amb línies*".

PER VEURE

Barratier, C. (2004)
Les choristes
(*Los chicos del coro*)
França, 95 min.

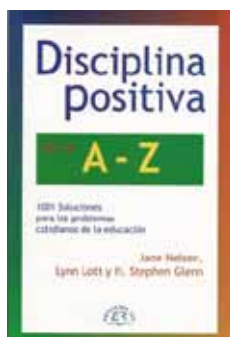
La pel·lícula narra la història d'un músic fracassat que comença a treballar com a professor en un internat per a nens "difícils", on decideix formar un cor de nois. La història il·lustra molt bé com aquest docent, mitjançant tècniques i actituds que podríem anomenar "adlerianes", com l'encoratjament i les conseqüències lògiques, aconsegueix despertar un sentiment de comunitat en els nois. Aquest sentiment de comunitat provoca un canvi positiu en ells, quelcom que la disciplina autoritària de la institució no ha pogut aconseguir.

PER LLEGIR

**El trastorn del
 NEN CONSENTIT**
 Manual per a pares i mestres desorientats
 URSULA OBERST

Oberst, Ursula
 (2010)
*El trastorn del
 nen consentit.*
*Manual per a
 pares i mestres
 desorientats*
 Lleida: Pagès
 Editors

Nelsen, Jane
 (2002)
*Disciplina
 Positiva*
 Barcelona: Oniro

Aquest llibre és un altre exemple de l'educació basada en els principis d'Adler i de Dreikurs. L'autora explica com implicar els nens en el procés de canvi de comportament mitjançant la tècnica de l'encoratjament o altres tècniques de resolució de problemes.

L'autora explica els principis bàsics de l'educació democràtica de Rudolf Dreikurs i Alfred Adler dins d'un context educatiu actualitzat. Amb molts exemples pràctics de la seva pròpia experiència, l'autora il·lustra com el càstig no és necessari per aconseguir que els nens canviïn el seu comportament i com els pares poden estimular conductes positives mitjançant les conseqüències lògiques i l'encoratjament.

PER AGENDAR

Els dies 5, 6 i 7 de setembre del 2016 se celebrarà a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona el VII Congrés Iberoamericà d'Investigació Qualitativa en Salut, el lema de partida del qual és "Ciutadania i transdisciplinarietat: teixint xarxes".

L'esdeveniment, organitzat per la Universitat de Barcelona i el grup AFIN de la Universitat Autònoma de Barcelona, té com a objectiu promoure la investigació qualitativa en salut a Iberoamèrica, tal com es va fer en les anteriors edicions celebrades a Mèxic (2003), Espanya (2005), Puerto Rico (2008), el Brasil (2010), Lisboa (2012) i Colòmbia (2014).

La data límit per a l'enviament de comunicacions és el 31 de març del 2016.

[Més informació](#)